

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Quæstio II. De divisione efficientis causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

distincta numero principia, distinctas numero actiones elicere, distinctos numero terminos, distinctis etiam actionibus produci. Agnoscit tamen Arriaga, distinctos numero terminos, posse produci eadem numero actione: si enim una numero actio, potest proficisci à duobus principiis, cur ab una actione non poterunt produci duo termini? & si unà cognitione attingi possunt plura objecta, cur non possibilis erit una numero actio, dicens ordinem ad duo producenda? Caterum hoc ipsum, quod est duo numero principia exercere, distinctas numero actiones, non excludit, quo minus causæ potissimum subordinatæ, eadem numero actione agant, v. g. Deus & Creatura.

Ceterum posset dicere quisquam, hunc numero terminum potuisse produci, alia numero actione. Tum quia non repugnat, eundem numero terminum, alia numero actione produci, quæ enim in hoc repugnantia? Tum quia sicut ad individuationem termini suo modo determinat Deus, cur non & ad individuationem actionis? Tum quia hoc posito, non sequetur, ut aliqui imaginantur, processus in infinitum in determinationibus, quia licet potuerit non hanc numero actione produci terminus, posito tamen, quod hanc numero actione producatur, ipsa entitas rei determinabit ad individuationem. Accedit negatio aliarum actionum, quæ se solâ, non est sufficiens determinativum, est tamen in circumstantia novæ modalitatis.

QVÆSTIO II.

De divisione efficientis causæ.

Divisiones, quas tradidimus in communi causæ; etiam hic proportionaliter applicari possunt, præter inibi datas.

Dividitur Efficiens causa in causam Univocam & Æquivocam. *Univoca* est, quæ producit effectum ejusdem secum rationis specificæ, ut homo hominem. *Æquivoca* est, quæ producit effectum diversum specie, ut cum sol generat hominem. Rursus, alia est causa eminentialis alia virtualis. *Eminentialis* est, quæ cum sit nobilior effectui, & causâ illius propriâ, habet virtutem illum effectum causandi, sic creaturarum Deus causa est. *Virtualis* verò causa est, quæ effectum producit se nobiliorem, vel virtute alienâ, & ita ignem se nobiliorem producat calor, est causa illius virtualis. Item, causa efficiens alia est Totalis alia Partialis. Causa *Totalis* est, quæ adæquatè concurret: *Partialis*, quæ inadæquatè. Sed quod erit indicium causæ totalis? Quando quæcunque sunt prædicata in effectui, reperiuntur etiam in causa, stante ratione effectus. Rursus, quando causam constat aliundè agere, quandoque nullum est fundamentum aliud, præter hoc, ponendi principium, illa causa

est totalis, non pono sufficientiam causæ in sola continentia prædicatorum, quia causa Univoca continet prædicata effectus, & tamen indiget concursu Dei: addidi hæc prædicata debere esse stante ratione effectus, quia certè nullum est prædicatum in Deo, quod respondeat prædicato, quod est, esse Creatum. Nullum item est prædicatum in igne A. producente ignem B. nullum, inquam, est prædicatum producti & dependentis ab igne A. aliàs seipsum produceret, & tamen quæcunque prædicata reperiuntur eminentè in Deo, licet stante ratione effectus nonnisi in Creatura, & quæcunque prædicata ignis B. reperiuntur in igne A. stante prædicato effectus nonnisi in igne B. *Addidi*, debere aliundè constare, quod illa causa agat, quia v. g. quando ignis A. producit ignem B. ignis C. habet omnia prædicata, quæ habet ignis B. staretque in igne B. prædicatum effectus, si illum produceret ignis C. quia tamen non constat aliunde ignem C. egisse, non dicitur esse causa illius totalis ignis C. Addidi denique negativum fundamentum, si scilicet aliundè non urgeat necessitas ponendi aliud comprincipium, & sic quamvis habeat prædicata, filix, Mater, est necesse ponere insuper causam filix, Patrem.

Rursus dividitur causa in *Principalem*, & *Instrumentalem*, & si causæ instrumentalis nomine veniat sola causa, quæ non est à se, quo sensu omnia creata appellantur instrumenta Dei, nulla est in illa explicanda difficultas; sed, si accipiat, prout opponitur causæ principali antonomastice dictæ, patitur difficultatem ex eo, quia multa sunt instrumenta, quæ vix analogice & in ratione entis conveniunt.

Porro, alia sunt instrumenta artis, alia gratiæ, alia naturæ. *Instrumenta artis* alia sunt, quæ & efficit ars & illis utitur, ut malleus; alia quæ non efficit, & tamen illis utitur, ut magnes trahens columbam Architectæ. *Instrumenta gratiæ* sunt Sacramenta. *Instrumenta naturæ*, nempe causæ Naturales, quæ & esse à natura, & operari effectus naturales habent. Rursus, hæc instrumenta naturalia quædam sunt *conjuncta principali agenti*, quædam *separata*, & quidem quædam ita sunt separata, ut aliquando fuerint principali conjuncta, ut sunt semina quædam, alia autem ita separata ut nunquā fuerint conjuncta, ut qualitates, quæ sunt instrumenta generatorum ex putri. *Ex conjunctis* alia sunt, quæ nec esse nec operari proximè possunt, nisi conjuncta, & sic oculus operari non potest proximè, absente suo principali, hoc est, animâ. Alia autem conjuncta sunt, quæ esse quidem sine principali æquè, ut cum principali, operari tamen non possunt, quales sunt fides respectu Musici.

Denique instrumenta, tam artis, quàm naturæ, sunt alia, quibus, ut operentur, est *necesse imprimi aliquid*, ut impulsus fidibus, ovis item, quæ

quæ sunt instrumenta gallinæ imprimitur calor prolificus: alia autem sunt, quibus nihil imprimitur, ut v. g. magneti ad cauſandos effectus artis, calori respectu cauſandi ignis.

Cauſæ etiam principales sunt non pauca, non tantum uniuoca, sed etiam æquiuoca. Deus respectu passionum, potentia respectu actuum, sunt cauſæ æquiuocæ, quæ omnia, variis locis perstringuntur.

QVÆSTIO III.

De efficientibus cauſis aliquibus in particulari.

OMnia efficientia, in particulari numerare, non est huius vitæ, nullum enim est Ens, quod suam efficientiam non habeat, saltem emanativam. Attingentur nonnisi ea efficientia, quæ in considerationem accepit Schola.

DIFFICULTAS I.

Quid efficiens Principale & Instrumentale?

EXPLICAT PRIMO Suar. & cum eo Arriag. D. 11. Sect. 3. quod cauſa instrumentalis sit ea, quæ concurret ad Effectum se nobiliorem. Cauſa autem Principalis, quæ concurret ad effectum, vel ignobiliorem, vel æqualem.

Hæc Explicatio

NON SATISFACIT. Tum quia possibile est assumi à DEO, Angelum ad creandum Angelum, vel æqualem, vel se ignobiliorem, quo casu ille Angelus esset cauſa instrumentalis ad creandum, quod etiam contingeret, si assumatur creatura tanquam instrumentum obedientiale, ad aliquid æque perfectum producendum. Ergo apparet, de ratione instrumenti non esse producere nobiliorem se effectum. Tum quia per nobiliorem effectum, vel intelligitur nobilior, quoad ordinem, vel nobilior, quoad speciem effectus: si primum; Contra erit, quia homo adiutus lumine gloriæ, est cauſa principalis visionis beatificæ, in quantum illa est actus vitalis, & tamen quoad ordinem nobiliorem se, producit effectum, quia illa vitalitas, est eadem entitas cum supernaturalitate, quæ est ordine nobilior. Rursus unio hypostatica censetur, à multis esse instrumentum nostræ salutis, & tamen nostra salus, ignobilior est unione hypostatica. Si secundum; Contra erit, quia ex vi explicationis, sequitur Creaturam non posse assumi tanquam instrumentum, ad effectum se ignobiliorem, nec aquam ad producendam gratiam, quia gratia utpotè accidens, quoad speciem, est imperfectior aqua. Tum quia, mulus est quid imperfectius alino, respectu cuius alinus, est principalis cauſa.

EXPLICAT SECUNDO Hurtad. & Vafq. Cauſam instrumentalem illam esse, cui in effectum, nulla respondet formalitas, principalem autem, cui respondet.

Hæc Explicatio.

NON SATISFACIT. Tum quia cauſa instrumentalis, vel est ens, vel non est ens: Si non est ens, ergo neque est cauſa instrumentalis: quod si cauſa instrumentalis est Ens; effectus vel est ens, vel non est ens: Si est ens, ergo id prædicatum, quod cauſa instrumentalis cauſat, reperiri potest in instrumentali cauſa; Si non est ens, ergo neque est effectus. Tum quia, si Angelos possibile est, numero esse distinctos, posset alius Angelus assumi, ut instrumentum ad producendum alium Angelum, numero distinctum, & tamen productus haberet omnes formalitates producti, exceptâ sola individuatione, immò & assumptus ad productionem Angelus superioris, haberet in illo respondentem formalitatem, substantiæ spiritualis completæ, in se etiam reperibilem. Tum quia, posset creatura assumi, ut instrumentum ad productionem replicativam sui, & tamen tunc vel maxime responderet formalitas similis, quia eadem, quod etiam procedit de replicatione sibi similis.

EXPLICAT TERTIO Lugo de Sacr. D. 4. Sect. 5. n. 97. & dicit: Cauſam instrumentalem esse, quæ non operatur per propriam virtutem, sed ab extrinseco acceptam.

Hæc Explicatio

NON SATISFACIT. Tum quia, hoc ipsum explicandum fuisset, quid sit operari per virtutem ab extrinseco acceptam: cum enim omnia sint producta, omnia debent habere vim ab extrinseco productam, & si per ly extrinsecum intelligatur distinctum, non nisi realiter, tunc Filius æternus, erit instrumentum Patris ad productionem Spiritus Sancti, quia ab illo communicat sibi vi producit eundem. Tum quia, si non dantur, saltem non implicant instrumenta naturâ suâ talia, adeoque seipsis instrumenta, consequenter non ab extrinseco accepta virtute. Tum quia in generatione imperfectorum animantium ex putri, qualitates intermedie verè sunt instrumenta, naturâ tamen suâ, & non acceptâ aliunde, seu à principali virtute, concurrunt. Tum quia impulsus est vera cauſa instrumentalis soni, & tamen saltem ad reddendum rudem sonum, non accipit virtutem à musico, nisi acceptione, quâ etiam principalia à DEO & suis cauſis accipiunt virtutem. Tum quia, quod est seipso virtus, non potest habere ab extrinseco virtutem, sicut quod est seipso actio, ab alio esse actionis, non accipit, semen autem, v. g. seipso est virtus, calor seipso est virtus calefaciendi, quid enim ratio virtutis superaddit semini vel calori, & tamen semen,